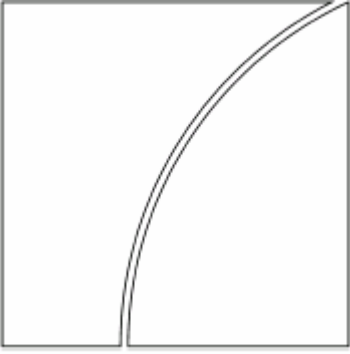

Basel Bankacılık Denetim Komitesi

Yeni Uzlaşının Sınır Ötesi Uygulanmasına İlişkin Üst Düzey Prensipier

Ağustos 2003

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

Bu çeviri aslına uygun olarak BDDK Araştırma Dairesi tarafından yapılmış olup,
hukuki olarak herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Görüş ve Öneriler için
abalci@bddk.org.tr

İçindekiler

- İlke 1 : Yeni uzlaş, ulusal denetim otoritelerinin ulusal kuruluşların denetimine ilişkin yasal sorumluluklarını veya Basel Bankacılık Denetim Komitesince yürürlüğe konmuş bulunan konsolide denetim için gerekli düzenlemelerini değiştirmeyecektir.....4**
- İlke 2 :Merkez ülke denetim otoritesi Yeni Uzlaş'ın banka grubunca uygulanmasının konsolide bazda denetiminden sorumludur.....5**
- İlke 3 :Özellikle bankaların iştirak düzeyinde faaliyette bulunduğu yerlerde, evsahibi ülke denetim otoriteleri, anlaşılması ve tanınması gerekli şartlar getirmelidirler.....5**
- İlke 4 :Meşru çıkarları açısından, denetim otoriteleri arasında daha geniş ve daha uygulamaya dönük işbirliği gereksinimi olacaktır. Merkez ülke denetim otoriteleri bu koordinasyon çabalarına önderlik etmelidir.....5**
- İlke 5 :Denetim otoriteleri bankalar üzerindeki uygulama yüklerini azaltmak ve denetimsel kaynakları korumak için gereksiz ve koordine edilmemiş onaylama ve geçerli kılma uygulamalarından mümkün olduğu kadar kaçınmalıdır.....6**
- İlke 6 :Yeni Uzlaş uygulanırken, denetim otoriteleri birden fazla ülkede önemli sınırötesi faaliyetlerde bulunan bankacılık grubuyla ilgili merkez ülke ve ev sahibi ülke denetim otoritelerinin oynayacakları rollere ilişkin olarak mümkün olduğu derecede açık bir biçimde iletişim halinde olmalıdırlar. Merkez ülke denetim otoriteleri, ev sahibi ülke denetim otoriteleriyle işbirliği içinde bu koordinasyon çabalarına öncülük etmelidirler.....6**

Yeni Uzlaşının Sınır Ötesi Uygulanmasına İlişkin Üst Düzey Prensipler

1. Basel Komitesi, Yeni Uzlaşının özellikle karmaşık bankacılık grupları açısından, merkez ülke ve evsahibi ülke denetim otoriteleri arasında daha fazla işbirliği ve eşgüdüm gerektireceğini kabul etmektedir. Uzlaş, yeni kuralların bankacılık grubunun her bir düzeyi için uygulanacak olmasının; 1. ve 2. yapısal bloka ilişkin değerlendirmelerde hem merkez ülke hem de ev sahibi ülke denetim otoriteleri için yoğun teknik gereksinimler doğuracağını ve bu durumun neden olacağı işbirliği ihtiyacının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, 3. yapısal blokun getirdiği yükümlülüklerle ilişkin olarak da eşgüdüme ihtiyaç duyulabilecektir. Sonuç olarak, Basel Komitesi, denetim otoritelerini, Basel Uzlaşısının uygulamada neler getireceğini (aşağıda belirtilmektedir) daha ayrıntılı olarak ele almaları hususunda teşvik etmektedir.

2. Bankacılık grubu, merkez ülkeden başka en az bir ülkede faaliyet gösteriyorsa, Yeni Uzlaş kapsamındaki bazı yaklaşımların uygulanması, konsolide denetim açısından merkez ülkenin onayının yanında solo ya da alt konsolide bazda ev sahibi ülkenin de onayının alınmasını gerektirebilecektir. Birden fazla denetim otoritesinden onay alınması yeni bir husus değildir.1996 Piyasa Riski Düzeltmesi'nde de benzer gereksinimler öngörülmektedir. Ancak Yeni Uzlaş, bu tür çok taraflı onayların uygulama sahasını önemli ölçüde genişletecek ve bu nedenle muhtemelen yeni uygulama güçlükleri yaratabilecektir.

3. Denetim otoriteleri arasında daha yakın işbirliği, hem denetim otoritelerinin hem de banka gruplarının uzlaşmayı uygulama yönündeki çabalarına yardımcı olabilecektir. Yeni Uzlaş çerçevesinde: (1) Birinci Yapısal Blok kapsamında "gelişmiş" yaklaşımların (içsel derecelendirme bazlı yaklaşımlar-IRB, ileri ölçüm yaklaşımları-AMA gibi) başlangıç onayı verilmesi ve bu yaklaşımların geçerli kılınması; (2) İkinci Yapısal Blok altında denetimsel gözden geçirme süreci; (3) Banka grubunun, Yeni Uzlaşmayı gerektiği gibi uyguladığını ve "gelişmiş" yaklaşımları kullanabilmek için gerekli koşulları karşılamaya devam ettiğini doğrulamak için sürekli değerlendirmeler yapılmasını da içeren çeşitli denetimsel sorumluluklar bulunmaktadır. Denetim otoriteleri arasındaki işbirliğinin derece ve niteliği, bu farklı denetimsel sorumluluklara bağlı olarak değişiklik gösterebilecektir. Ne tür bir düzenleme yapılırsa yapılsın, bankalar, denetim otoritelerinin sınır ötesi uygulamaların etkili ve yetkin biçimde yürütülmesi yönündeki çabalarına yardımcı olma açısından önemli bir role sahip olacaklardır.

4. Basel Komitesi, denetim otoriteleri arasındaki işbirliğinin uygulamaya dönük olması gerektiği için, Yeni Uzlaşının sınır ötesi bankacılık denetiminin niteliğini güçlendirecek biçimde uygulanmasına büyük önem vermektedir. Komite, aynı zamanda ev sahibi ülke denetim otoritelerinin, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki denetim otoritelerinin, ülkelerinde faaliyette bulunan yabancı kuruluşlar üzerinde etkin denetimin sağlanması yönündeki çabalarına da yardımcı olmalıdır.

5. Basel Komitesi denetim otoriteleri arasında daha yakın ve uygulamaya dönük işbirliğinin güçlendirilmesinin ve özellikle aşağıda sıralanan altı ilkeye uyulmasının, Yeni Uzlaşının mümkün olduğu kadar etkili ve yetkin biçimde uygulanabilmesi için temel bir zorunluluk olduğuna inanmaktadır:

İlke 1 : Yeni uzlaş, ulusal denetim otoritelerinin ulusal kuruluşların denetimine ilişkin yasal sorumluluklarını veya Basel Bankacılık Denetim Komitesince yürürlüğe konmuş bulunan konsolide denetim için gerekli düzenlemeleri değiştirmeyecektir

6. Denetim otoritelerinin, "Basel Uzlaşısı ve Asgari Standartlar"¹ (Basel Uzlaşısı) başlıklı dökümanda ortaya konan sınır ötesi sorumlulukları, Yeni Uzlaşının yürürlüğe konulmasından sonra da uygulamaya devam edilecektir. Merkez ülke denetim otoritelerinin banka grubunun konsolide bazda denetiminden, ev sahibi ülkenin ise ülkesinde faaliyet gösteren bankaların solo veya alt konsolide denetiminden sorumlu olmaları esastır.

7. Yeni Uzlaşının banka gruplarına gereksiz yükler yüklemeksizin, sınırlar ötesinde etkin bir biçimde yürütülmesini temin etmek için uygulamaların mevcut Basel Uzlaşısı çerçevesi üzerine inşa edilmesi

¹ BSBS Compendium, Cilt 3, Bölüm 1

gerekecektir. Denetim otoriteleri arasında daha yakın ve pratik eşgüdüm gereksiniminin derecesi, etkin bilgi alışverişine ilişkin bir takım önkoşullar ve karşılıklı tanıma (örneğin, düzenleme ve denetleme sistemlerinin örtüşme derecesi ve bilgi paylaşımı ve gizlilik hususlarında kabul edilebilir yaklaşımlar gibi) sayesinde kolaylaştırılabilecektir.

İlke 2 :Merkez ülke denetim otoritesi, Yeni Uzlaşımın bankacılık grubunca uygulanmasının konsolide bazda denetiminden sorumludur.

8. Merkez ülke ve ev sahibi ülke denetim otoritelerinin farklı yaklaşımlar benimsemiş olduğu durumlarda, merkez ülke denetim otoritesi banka grubunu konsolide bazda ilgilendiren konularda nihai karar verme yetkisine sahip olacaktır. Bu, tüm değerlendirme ve analizlerin merkez ülke denetim otoritesi tarafından yapılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Özellikle ev sahibi ülkedeki iştirakin grup için önemsiz ölçekte olduğu veya iştirakin faaliyetlerinin, ana bankadan önemli ölçüde farklılık gösterdiği durumlarda, merkez ülke denetim otoritesi sorumluluklarını yerine getirirken ev sahibi ülke denetim otoritesinden bilgi sağlamaya çalışabilecektir.

9. İkinci Yapısal Blokun niteliği gereği konsolide banka grubuyla ilgili İkinci Yapısal Blok değerlendirmelerinin sorumluluğu, merkez ülke denetim otoritesinde kalmaktadır. Ancak banka grubunun organizasyon yapısına ve ev sahibi ülkedeki faaliyetlerin önemine bağlı olarak, ev sahibi ülke denetim otoriteleri, merkez ülke denetim otoritesinin konsolide banka grubu açısından İkinci Yapısal Blok çerçevesinde yapacağı değerlendirmeler için önemli veriler sağlayabilecektir. Merkez ülke denetim otoritesi, uygun olduğu durumlarda ev sahibi ülkenin verilerine ulaşmak için çaba göstermelidir.

İlke 3 :Özellikle bankaların iştirak düzeyinde faaliyette bulunduğu durumlarda, ev sahibi ülke denetim otoriteleri, anlaşılması ve tanınması gerekli şartlar getirmelidirler.

10. Bankalar, iştirak düzeyinde faaliyet gösterdikleri her ülkede, ev sahibi ülkenin denetimsel ve yasal gerekliliklerini yerine getirmek zorundadırlar. Bazı ülkelerde yabancı bankaların şubeleri için de benzer gereksinimler olabilecektir.

11. Uyum yükünün ve düzenlemeler arasındaki farklılıklardan faydalanma olasılığının azaltılması amacıyla, bankaların konsolide düzeyde uyguladıkları metotları ve onay süreçlerini kabul etmeleri, ev sahibi ülke denetim otoritelerinin yararlarına olacaktır. Ancak, yasal yükümlülüklerinin gerektirdiği birtakım sınırlamalar bulunması veya merkez ülke denetim otoritelerinin etkin ve kapsamlı konsolide denetim yapamaması gibi durumlarda, ev sahibi ülke denetim otoritelerini, grup düzeyinde kabul edilen bir yaklaşımın alt-konsolide düzeyde kullanımını tanıtmaktan alıkoyacak başka meşru menfaatleri vardır.

İlke 4 :Meşru çıkarları açısından, denetim otoriteleri arasında daha geniş ve daha uygulamaya dönük işbirliği gereksinimi olacaktır. Merkez ülke denetim otoriteleri bu koordinasyon çabalarına önderlik etmelidir.

12. Denetim sonuçlarının paylaşımı, gelişmekte olan bir uygulamadır. Denetim otoriteleri, işbirliği ve bilgi alışverişini (inceleme sonuçlarının paylaşımı gibi) geliştirmeye devam etmenin yollarını aramalıdır. Ev sahibi ülke denetim otoritelerinin ülkesinde faaliyet gösteren banka grupları ile ilgili bilgi istemleri, hem merkez ülke hem ev sahibi ülke denetim otoritelerinin sorumluluk ve menfaatleri açısından makul olmalıdır. Ne tür bir düzenleme yapılırsa yapılsın, uygulamaya yönelik bu araçlara ve sınır ötesi etkin koordinasyonu güçlendirmeye yönelik prosedürlere önem verilmelidir.

13. Denetim otoriteleri yasal ve diğer sınırlamaları da göz önüne alarak, çalışma planlarını mümkün olduğu derecede koordine etmelidirler. Zaman içinde, merkez ülke ve ev sahibi ülke denetim otoriteleri arasında daha fazla işbirliği, hem bankaların hem denetim otoritelerinin etkinliğini arttıracaktır.

14. Merkez ülke denetim otoritesi, gerektiğinde banka grubunun önemli faaliyetlerinden sorumlu olan denetim otoriteleri arasında uygulamaya yönelik işbirliği kurulmasını temin edecek önlemlerin alınmasından sorumlu olacaktır. Bu, banka grubunun uygulama planları hakkında grubun üst düzey

yönetimiyle görüşmeler yapılması, gerekli durumlarda ev sahibi ülkenin ilgili denetim otoritesiyle bu planlar hakkında müzakerede bulunulması ve her bir otoritenin üstleneceği işler konusunda mutabakata varılmasını da kapsayabilecektir. Gerekli olması halinde merkez ülke denetim otoritesi mevcut işbirliği anlaşmalarına ek olarak, ev sahibi ülkenin ilgili denetim otoriteleri ile de uygun iletişim stratejileri geliştirmelidir. Uygulama ile ilgili bir husus olarak, denetim otoriteleri arasındaki iletişimin sıklığı ve kapsamı, ev sahibi ülkedeki faaliyetlerin önemine bağlı olarak farklılık gösterebilecektir.

15. İşbirliği ve bilgi değişimi anlaşmaları, bireysel denetim otoritelerinin durumuna en uygun şekilde kayıt altına alınmalıdır. Bazı denetim otoriteleri resmi düzenlemeleri (mutabakat zaptı (MoU) veya diğer ikili anlaşmalar gibi) benimserken diğerleri daha az resmi iletişim stratejilerini tercih edebileceklerdir.

İlke 5: Denetim otoriteleri bankalar üzerindeki uygulama yüklerini azaltmak ve denetimsel kaynakları korumak için gereksiz ve koordine edilmemiş onaylama ve geçerli kılma uygulamalarından mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır.

16. Banka gruplarının karmaşık yapılarının niteliği, farklı ülkelerde farklı yöntemlerin kullanılıyor olması olasılığını arttıracak için, özellikle başlangıç ve uygulamanın devamı süresince yürütülecek onaylama ve geçerli kılma prosedürleri konusunda, merkez ülke ve ev sahibi ülke denetim otoriteleri arasında işbirliği ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

17. Birinci yapısal blok çerçevesinde sermaye yeterliliğinin hesaplamasında, içsel derecelendirme bazı yaklaşımlar için kullanılacak kredi riski derecelendirme sisteminin onaylanması veya operasyonel risklerin hesaplanmasında kullanılacak gelişmiş ölçüm yaklaşımının onaylanması süreçleri bankanın pek çok fonksiyonunu içerecektir. Ele alınan herhangi bir bankacılık grubunda, bu fonksiyonların bazıları grup düzeyinde yürütülürken bazıları kuruluş/banka bazında ifa edilebilecektir. Etkinliği arttırmak ve bu sayede hem bankalar hem de denetim otoriteleri üzerindeki uygulama yüklerini en aza indirmek amacıyla, banka grubunun yönetim ve organizasyon yapısını ortaya koymaya yönelik faaliyetlerin mümkün olduğunca koordine edilmesi, denetim otoriteleri açısından oldukça arzu edilebilir olacaktır.

18- Banka grubunun risk yönetiminin bütünleşme düzeyi, banka grubu tarafından ortak bir yaklaşım kullanılmasına, verilerin elde edilebilirliğine ve yasal yükümlülükler gibi diğer faktörlere de bağlı olarak, arzulanacak sınır ötesi düzenlemelerin niteliği konusunda belirleyici olabilecektir. Karar ve yönetim faaliyetlerinin banka grubu içinde merkezileşmesi veya ilgili tekniklerin banka grubu arasında tutarlı bir biçimde uygulanması durumunda, merkez ülke denetim otoritesi, onaylama sürecine liderlik etme açısından daha iyi bir konumda olacaktır. Bu gibi durumlarda, ev sahibi ülke denetim otoritesi merkez ülke denetim otoritesince yürütülen onaylama işlemlerine bütünüyle güvenmeyi tercih edebilecektir. Diğer taraftan, bütünleşmenin sınırlı olduğu veya grup içinde bir ya da daha fazla şirketin, grubun geri kalanından önemli ölçüde farklı teknikler kullandığı, ev sahibi ülkede kurulu bulunan şirketin global iş ağlarına sahip olduğu durumlarda, ev sahibi ülke denetim otoritesi bu teknik ve operasyonlarla ilgili onay sürecine liderlik etme açısından daha elverişli bir konumda olabilecektir. Ancak bu gibi hallerde, merkez ülke denetim otoritesi, Yeni Uzlaşma kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirebilmesine olanak sağlamak için banka grubu ve grubun operasyonları hakkında yeterli seviyede bilgi sahibi olmaya devam etme ihtiyacında olacaktır.

İlke 6: Yeni Uzlaşma uygulanırken, denetim otoriteleri, birden fazla ülkede önemli sınır ötesi faaliyetlerde bulunan banka grubuyla ilgili olarak merkez ülke ve ev sahibi ülkenin denetim sürecinde oynayacakları roller konusunda, mümkün olduğu derecede “açık” bir biçimde iletişim halinde olmalıdırlar. Merkez ülke denetim otoriteleri, ev sahibi ülke denetim otoritelerinin de işbirliğiyle, bu koordinasyon çabalarına öncülük etmelidirler.

19- Merkez ülke denetim otoriteleri açısından (ev sahibi ülke denetim otoritelerinin de işbirliğiyle ve uygulamaya geçiş tarihinin öncesinde), merkez ülke ile ev sahibi ülke arasında Uzlaşmanın yürütülmesi sırasında yapılacak uygulamaya yönelik düzenlemeleri mümkün olduğunca detaylandıran bir plan geliştirilmesi arzu edilir olacaktır. Bu, önemli sınır ötesi faaliyetler gösteren “gelişmiş” karmaşık banka yapılarının varlığı durumunda özellikle arzu edilir olacaktır. Çünkü uygulamaya dönük denetimsel

düzenlemeler, banka grubunun nasıl faaliyet gösterdiğine bağlı olacaktır. Bu planın ilgili banka grubuna bildirilmesi gerekmektedir. Denetimsel planın aktarımı esnasında denetim otoriteleri, mevcut denetimsel yükümlülüklerinde her hangi bir değişiklik meydana gelmediğinin açıkça ifade edilmesine özel önem vermelidirler.

20- Merkez ülke denetim otoritesi, denetimsel planın geliştirilmesi ve müzakeresi süreçlerine liderlik etmelidir. Böyle bir planın detay düzeyi esnek olmalı ve her bir bankanın özel durumuna göre şekillendirilmelidir.